

DJEČJI TALENTI

Otkrijte talente svog djeteta
podržavajući izvornost
dječjeg učenja

Renata Kubelka, Renata Pelt,
Dijana Vrbanac

OSTVARENJE

Ispravno Te ostvaruje

Naslov izvornika:

Dječji talenti - Otkrijte talente svog djeteta podržavajući izvornost dječjeg učenja

Copyright © Renata Kubelka, Renata Pelt, Dijana Vrbanac

Copyright © Ostvarenje d.o.o.

Autor ilustracija: Miroslav Odak

Lektura: Alemko Gluhak

Obrada i prijelom: Ostvarenje d. o. o.

I. izdanje, 2013.

Nakladnik:

OSTVARENJE d. o. o.

Ivana Lackovića 6

Velika Mlaka 10408

tel/faks: 01 62-55-314, 62-55-751

<http://www.izvorznanja.com/>

ostvarenje@hi.htnet.hr

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 840410

ISBN 978-953-306-023-1

DJEČJI TALENTI

**Otkrijte talente svog djeteta
podržavajući izvornost
dječjeg učenja**

**Renata Kubelka, Renata Pelt,
Dijana Vrbanac**

SADRŽAJ

ZAHVALA _____	1
PREDGOVOR _____	3
UVOD _____	7
1.1. TALENTI I DISPOZICIJE _____	9
1.2. RAZVOJNI RESURSI DJECE _____	15
2.1. GLAZBENI TALENT _____	17
2.2. TALENT ZA MATEMATIČKO – LOGIČKO RAZMIŠLJANJE _	25
2.3. TALENT ZA MEHANIKU _____	35
2.4. TALENT ZA JEZIČNO RAZMIŠLJANJE I IZRAŽAVANJE ___	43
2.5. PROSTORNI TALENT _____	53
2.6. TALENT ZA TJELESNU KOORDINACIJU _____	63
2.7. TALENT U INTERAKCIJI SA SOBOM _____	73
2.8. TALENT U INTERAKCIJI S DRUGIMA _____	83
2.9. TALENT U INTERAKCIJI SA ŽIVOTINJAMA _____	93
2.10. TALENT U INTERAKCIJI S PRIRODOM _____	103
2.11. TALENT ZA HUMOR _____	113
2.12. TALENT ZA POBOLJŠANJE SVAKODNEVNOG ŽIVOTA _	121
I NA KRAJU..... _____	131

3. LITERATURA _____ **133**

BIOGRAFIJE _____ **137**

ZAHVALA

Zahvaljujemo suradnicama na knjizi: Heleni Gašpar, Mariji Oršić, Mateji Pejaković, Suzani Pinević i Liljani Spasovski.

Hvala svim sudionicima edukacije Stilovi učenja te Dječjem vrtiću Špansko na poticajnom okruženju za stručno usavršavanje odgajatelja.

Hvala Gradskom uredu za obrazovanje, kulturu i sport na osiguravanju stručno-razvojne službe u vrtićima grada Zagreba.

Hvala Izdavačkoj kući Ostvarenje na svim oblicima podrške u izdavanju knjige.

PREDGOVOR

Kako odgojiti sretno dijete koje će u potpunosti razviti sve svoje potencijale? Je li to uopće u moći odraslih ili je važna „sretna zvijezda“? Je li u razvoju djeteta presudan utjecaj okoline ili naslijeđa? Mogu li se sposobnosti razvijati ili su unaprijed predodređene? Na ova pitanja stručnjaci koji se bave djecom već desetljećima traže odgovore.

U ovom trenutku nije mi namjera razviti stručnu raspravu na ovu temu, već podijeliti svoja promišljanja s onima koji su „tihi promatrači“ i podržavaju djecu da nađu svoj put do kompetencije i sreće. Može li se za bebu od nekoliko mjeseci pretpostaviti koji su njeni interesi ili su sve bebe iste? Ukoliko istinski gledamo i slijedimo dijete ubrzo ćemo otkriti njegove bazične interese. „Istinski vidjeti“ meni znači živjeti uz dijete i za dijete na način na koji Jasper Juul govori u svojoj knjizi „Vaše kompetentno dijete“ (Naklada Pelago, Zagreb, 2008). Dijete podržavam na način da slijedim njegove interese kao partner u igri. Kako bih ovo mogla, moram pažljivo promatrati dijete, način na koji se igra, igračke koje bira, zamišljene prijatelje, pitanja koja mi postavlja. I svakako, dijete moram uzeti zaozbiljno. Oni nikad nisu premali i nisu nekompetentni u području svog interesa.... samo ako im mi to omogućimo i dopustimo. Njihovi talenti su bezbrojni i one najizraženije možemo

vidjeti već u dobi od nekoliko mjeseci samo ako gledamo. I kao mama mogu reći da često udahnem, stanem i pustim iako dijete bira smjer koji nije moj.

Neke bebe vole da im se ljudi naginju nad kolica i pričaju im, neke plaču čim im priđete. Neke prije guguću, a neke su motorički aktivnije. Neke vole muziku, neke vole promatrati, neke vole.... Kada izađemo iz uloge sveznajućeg odraslog koji sve zna i umije bolje i dopustimo sebi da slijedimo ono što dijete zanima otvaraju nam se novi svjetovi. Djeca su za mene izvor znanja koja mi pomažu da naučim o svijetu ono što nikada ne bih jer nije područje mog interesa. Svakodnevno me uče o svemiru, nogometu, baletu, odnosima s drugima, matematici.... Samo ih slušam i promatram. Uvažavam ih i poštujem njihove stavove kao što bih poslušala kolegu. I svakodnevno se iznenada čudim. Čudim se njihovih promišljanjima, zapažanjima, čudim se tome koliko su različiti od mene, čudim se da od njih mogu toliko naučiti.

- ◀ Što da napravi jedan prosječan tata u prosječnom hrvatskom društvu kada mu sin od tri godine izjavi da želi plesati balet? Zna li dječak od tri godine koji nikada nije bio na baletnoj predstavi što je to uopće? Moje iskustvo pokazuje da treba slušati unutarnji glas. Djeca traže da ih se slijedi, a ne vodi. Vođa im postane potreban onda kada ih naučimo da njihova unutarnja znanja nisu važna jer su „mali“ (i naravno nekompetentni). Naravno da u ovoj priči o tihom promatraču ne smijemo zaboraviti

granice toliko neophodne za djetetovu sigurnost. Dijete mora znati što se smije, a što ne kao što i mi odrasli moramo poštivati zakone. Slijediti dijete ne znači dozvoliti mu da radi što hoće, već njegovati njegovu kompetenciju i uvažavati ga kao osobu koja zna i umije.

- ✦ U želji da nas bude sve više koji slijedimo, a ne vodimo, i s istinskim divljenjem svima onima koji imaju unutarnju snagu čuti i biti „tihan promatrači“, pozivam Vas da učite sa mnom. Zahvaljujem našim sustručnjacima koji o ovoj temi znaju više što su svoja znanja i iskustva podijelili s nama. I hvala tebi, Renata, jer si mi omogućila da krenem putem kojim ne bih krenula da me ti nisi zarazila svojim entuzijazmom.

1. UVOD

Naša misija i poziv jest otkriti jedinstven način djetetove interakcije s procesom učenja i podržati ga na sve moguće načine koji su nam dostupni.

Helena Gašpar

Neposredan rad s djecom predškolske dobi odlična je prilika za praćenje procesa učenja male djece i omogućuje nam da u tim procesima otkrivamo razvojne resurse o kojima do jučer nismo ni razmišljali.

Talenti kao razvojni resurs posebno intrigiraju jer znamo da ih svi imamo, ali se često uzimaju zdravo za gotovo - kroz proces obrazovanja ne koristimo se njima dovoljno.

Možemo zamisliti niz aktivnosti (pjevanje, ples, građenje ili popravljanje) u kojima reagiramo povlačenjem jer znamo da nam „to“ ne ide, ili pak naprotiv, ulazimo u njih puni samopouzdanja jer znamo da imamo vještine koje se u tim aktivnostima očekuju. Probajmo zamisliti što bismo odgovorili da nam netko postavi pitanje kako smo naučili te vještine. Ako se nismo posebno educirali za to, vjerojatno bismo rekli da nam je vještina urođena.

Djeca se s takvim situacijama u vrtiću susreću svaki dan i njihove reakcije idu od povlačenja preko sudjelovanja bez posebnog žara sve do gorljivog

sudjelovanja u kojem zaborave na sve oko sebe. Dijete može sudjelovati u aktivnostima na način na koji želi, njegovo je pravo da izabere. Ali koliko će puta u danu dijete imati priliku uključiti se gorljivo u aktivnost ili ne, određuje i okruženje koje mu nudimo.

1.1. Talenti i dispozicije

Inspiraciju za praćenje talenata i dispozicija u spontanoj dječjoj igri dobili smo baveći se Stilovima učenja odnosno promišljanjem strategija za smisljeno poučavanje djece u okviru stručnog usavršavanja odgojitelja u Dječjem vrtiću Špansko. U razvijanju sadržaja edukacije koju je osmislila i vodila defektologinja Renata Kubelka posebno nam je pomogla knjiga Otkrijte stil učenja vašeg djeteta u kojoj autorice Mariaemma Willis i Victoria Kindle Hodson (Ostvarenje, 2004) kao elemente profila stila učenja opisuju: Dispozicije, Talente, Interese, Modalitete i Okruženje. U poglavlju o talentima navode dvanaest vrsta talenata (glazbeni talent, talent za matematičko-logičko razmišljanje, talent za mehaniku, talent za jezično izražavanje i stvaranje, talent za prostorno snalaženje, talent za motoričku koordinaciju, talent u interakciji sa sobom, talent u interakciji s drugima, talent u interakciji sa životinjama, talent u interakciji s prirodom, talent za humor i talent za poboljšanje svakodnevnog života). Podjela talenata sadržajno prati i višestruke inteligencije Howarda Gardnera (prema Gardner Howard, Mindy L.Kornhaber, Warren K. Wake, Inteligencija: različita gledišta, Naklada Slap, 1999), ali uključuje i nove elemente. Sadržajem podsjeća na višestruke inteligencije, zadržali smo je u cijelosti jer su ponašanja djece u vrlo velikoj mjeri jasno ukazivala na prisutnost svakog pojedinog talenta koje autorice

spominju. Iako stereotip »uspjeh je 90% rada, a samo 10% talent« ne veliča talente, naše iskustvo jest da su talenti neprocjenjiv resurs u odgojno - obrazovnom radu s djecom.

Iako neće sva djeca imati interes za nadgradnju svojih talenata, već sama demonstracija vještina itekako pomaže djeci koja npr. imaju visok interes da razvijaju vještine povezane s talentima koji se kod njih manje ističu.

Način integriranja talenta u proces učenja visoko je povezan s prirodom ponašanja u učenju odnosno dispozicijama. Dispozicije u stilu učenja odražavaju način kako djelujemo (ponašanje, interakcije) u vlastitom procesu učenja u svijetu koji nas okružuje. Autorice Mariaemma Willis i Victoria Kindle Hodson navode pet dispozicija:

1. Izvođenje - kretanje
2. Proizvođenje - organiziranje
3. Pronalaženje - otkrivanje
4. Ophođenje-nadahnjivanje
5. Razmišljanje - stvaranje

Za djecu s dispozicijom izvođenja možemo reći da uživaju u svijetu pokreta (kreativnog, sportskog, svakodnevnog...), tako razigrani ponekad se izlažu rizicima. Izvođenjem privlače pažnju jer trebaju publiku i to može stvoriti dojam da vole izazivati autoritete i zanemarivati pravila.

Kad uče vole kratke i jasne poruke dok ih duga objašnjenja navode da ne slušaju do kraja ili da

krenu improvizirati. Dok uče vole se kretati, rukovati predmetima i integrirati znanja uz improvizaciju kretanja.

Dobro je da je sadržaj učenja zabavan, praktičan i omogućuje da se improvizira.

Improvizacijama, dovitljivošću i humorom obogaćuju učenje sve djece u grupi. Zabavni su, brzi i domišljati iako često upadaju u nevolje jer vole nepredvidljivost u procesu učenja pa odgojitelji mogu imati osjećaj da ih stalno trebaju imati na oku.

Za djecu s dispozicijom organiziranja možemo reći da u procesu učenja uživaju u planiranju, učinkovitosti i strukturi. Najbolje reagiraju kad obavljaju različite aktivnosti prema zadanom rasporedu (točni, uredni i učinkoviti rado slijede upute odraslih).

Kad usvajaju nova znanja i vještine vole da su informacije strukturirane, vole ponavljati zadatke odnosno vježbati. Rado planiraju svoje aktivnosti, a najbolji su u tome da organiziraju sve s čim su u interakciji (djecu, materijale, prostor i vlastito djelovanje).

Za djecu s dispozicijom otkrivanja možemo reći da u procesu učenja uživaju u svijetu istraživanja i originalnosti. Zato jako vole aktivnosti koje omogućuju eksperimentiranje i rješavanje problema vezanih za omiljene im sadržaje (matematika, mehanika, građenje, odnosi među predmetima, priroda ili životinje).

U interakciji sa sadržajima igre najvažnije im je pronaći neki novi aspekt igre (bojanje odjeće ili tijela umjesto papira, građenje od sprava za tjelesni umjesto

motoričke igre na spravama, izrađivanje različitih instalacija i istraživanje mehanizama).

Vole kad odrasli daju puno informacija o onom što ih zanima, njihova objašnjenja i teorije. Važno im je da imaju vrijeme i mir kad rade sa sadržajima koji ih zanimaju. Ulažu vrijeme i trud u razvijanje i provedbu svojih zamisli.

Za djecu s dispozicijom ophođenja možemo reći da posebno vole ako proces učenja pretpostavlja ponašanja povezana sa zaštitom i pomaganjem. Zaštita i pomaganje mogu biti usmjerena na ljude, životinje, biljke ili prirodu općenito.

Takva djeca i u novoj sredini vrlo brzo se snalaze u situaciji pomaganja odgojiteljima i drugoj djeci. Emocije su im vrlo važne, brzo svima nauče imena i najbolje pamte interakcije među djecom i odraslima i to radije prepričavaju kod kuće nego što i kako su se igrali. Svima žele činiti dobro osjetljivi i suosjećajni često su zaposleni brigom o drugima. Važna im je pozitivna interakcija, davati drugima i primati pozitivne emocije zauzvrat.

Kad uče vole sadržaje i aktivnosti koje su zasićene interakcijama djece ili odraslih, zanimanje im pobuđuje kad sadržaji koje usvajaju simuliraju ponašanje ljudi ili se zasnivaju na međusobnim interakcijama djece. Vole problematiziranje osobnih osjećanja i interakcija među djecom općenito (npr. kod poučavanja socijalnih vještina). Vole raditi s materijalima koji su povezani s ljudima. Uvažavaju osobnost i vole rad u malim grupama.

Za djecu s dispozicijom razmišljanja i stvaranja možemo reći da vole ako proces učenja pretpostavlja smišljanje ideja, maštanje te izražavanje tih ideja i maštanja kroz kreacije (likovne, građevne, jezične, matematičke, mehaničke) i simboličko izražavanje različitih promišljanja.

U grupi su uglavnom zamišljeni i na poziv odgojitelja mogu ostati zamišljeni ili se trgnu iz misli, ali na način kao da su prekinuli aktivnost. Bogatstvo njihovog unutarnjeg svijeta se vrlo rijetko prepoznaje jer su vrlo rezervirana u socijalnim interakcijama. Unatoč izrazitoj maštovitosti djeca s ovom dispozicijom u grupi se rijetko ističu jer im nije važna učinkovitost nego izravna projekcija ideja i mašte, a to zahtjeva vrijeme, mir i interakciju sa sobom. Dobro procjenjuju socijalne prilike i u sredini koja ne podržava njihove ideje (ne sluša, ne uvažava i ne pokazuje interes) skloni su povlačenju u sebe.

Zbog maštovitosti, filozofiranja i interesa koji nisu popularni u praktičnoj primjeni i iskustveno bliski većini djece i odraslih u grupi im treba osigurati vrijeme i mirno okruženje za učenje, priliku za predstavljanje stvaralaštva.

1.2. Razvojni resursi djece

Nastojeći prevesti praktična iskustva u jasnu poruku, u ovom tekstu smo posebno pridali važnost cjelovitom prikazu talenata i dispozicija jer ih vidimo kao razvojne resurse djece.

Razgovarajući s roditeljima o praćenju talenata i dispozicija znali smo reći da pokušaju promišljati na način da oni sami i njihovo dijete imaju elemente svih talenata i dispozicija, ali da se pojedini talenti i dispozicije iz nekog razloga jasno ističu više od drugih. **Ono što se ističe možemo nazvati elementima izvornosti u procesu učenja pojedinca, a izvornost je kod svakog od nas samo jedna i nju je najvažnije podržati.**

Zamišljali smo idealne sustave u kojima bismo sve ono što nam nije išlo učili kroz aktivnosti koje nude urođeni talent kao podršku učenju. Bili smo tihi promišljajući o svojim antitalentima i o tomu kakve su nam prepreke stvarali u procesu učenja i odrastanja u cjelini. Međutim, nakon promišljanja o sebi usmjerili smo pažnju na bilježenje dječjih ponašanja, njihovih jedinstvenih impulsa u spontanoj igri i povezivanje svega što smo vidjeli s onim što smo do tada znali. Sve što smo vidjeli činilo se dovoljno važnim za praksu da to ne prepustimo zaboravu.

Ovaj je materijal pokušaj grupe praktičara da sve nas približi ideji da su resursi u razvojnom procesu djece

bogati i neprocjenjivi ako ih znamo vidjeti. **Resursi u obliku talenata i dispozicija često u odrastanju mogu ostati neprepoznati, ali ako se prepoznaju daju tako potrebne poruke za razvijanje pozitivne slike o sebi.**

Želimo da se dijete u svakom trenutku odgojno-obrazovnog rada osjeća sposobno i samopouzđano. Postavljanjem okruženja (prostor, sredstva i aktivnosti) za podržavanje svih talenata ne možemo pogriješiti, a sigurno ćemo podržati svako dijete, jer svako dijete ima talente, bilo da smo ih mi otkrili ili ne. Razvijanje okruženja za učenje koje podržava talente djece može biti dobar put u otkrivanje i razvijanje prakse po mjeri stila učenja svakog djeteta u odgojnoj skupini.

U mnoštvu iskustava koja okružuju malu djecu rijetke su tako autentične poruke kao poruke koje djeca daju sama sebi znajući da nose vlastite mogućnosti kao darove koji ih čine posebnima. Poruka o vlastitoj darovitosti djeca će se sjećati još dugo nakon što napuste vrtić. Bit ćemo sretni ako ih slične poruke kroz proces odgoja i obrazovanja budu zauvijek pratile.

2.1. Glazbeni talent

Što biste mogli vidjeti...

- ◇ Tiho pjevušenje tijekom aktivnosti
- ◇ Sviranje na instrumentima ili drugim predmetima iz svakodnevne upotrebe
- ◇ Zviždukanje ili pjevušenje poznatih melodija
- ◇ Dobra percepcija i držanje ritma te nalaženje ritma u svemu što se stavi pred njih
- ◇ Pjevanje
- ◇ Brzo učenje sviranja novih melodija
- ◇ Pamćenje riječi pjesama
- ◇ Smišljanje melodija i pjesmica
- ◇ Predlaganje igre „Festivala“
- ◇ Reagiraju na svaki glazbeni ili ritmični poticaj
- ◇ Odmah se uključuju i “uštímavaju” u pjesmu
- ◇ Vole svirati i plesati uz glazbu
- ◇ Traže da se pusti ili pojača glazba

